

EKSEMPEL PÅ LOKALT TEMA / STAD FOR 10. TRINN

Læringsmål – Naturfag, 10. trinn:

«Gje døme på og drøfte aktuelle dilemma knytte til utnytting av naturressursar og tap av biologisk mangfald.»

«Bruke teorien om platetektonikk til å forklare utviklinga av jorda over tid, og gje døme på observasjonar som støttar teorien.»

Læringsmål – Samfunnsfag, 10. trinn:

«Utforske korleis teknologi har vore og framleis er ein drivkraft for endring, og drøfte kva betydning teknologi har hatt og framleis har for individ, samfunn og natur.»

Med utgangspunkt i desse måla er ein **ekskursjon til Stordø gruver på Litlabø** relevant – eit lokalsamfunn bygd opp rundt ei svovelkisforekomst danna ved vulkanisme i Iapetushavet – etterfølgt av klasseromsundervisning om tilknytte tema.

DEL 1: Ekskursjon til Stordø gruver – 3 timar inkl. transport til/frå skulen
(passar for Nysæter ungdomsskule, Langeland ungdomsskule, Stord ungdomsskule, Nordbygdo ungdomsskule)

Mål:

- Gje elevane ei sanseleg og konkret oppleving av korleis gruvedrift gjekk føre seg, og korleis det fungerte.
- Setje i gang drøftingar om geologi, teknologi, samfunn og politikk knytte til gruvene.

Program:

1. Transport frå skulen til Litlabø
2. Gruvedrift og teknologi
3. Møte med guide og introduksjon. Vandring i gruveområdet og inn i gruva for å oppleve atmosfæren.
4. Innsikt i prosessane og arbeidsvilkåra.
5. Samfunn og historie (formidla av guide)
6. Bustader, arbeidsliv, politikk (Arbeidarpartiet/Kommunistpartiet), klaseskilnader
7. Krigen og sabotasjeaksjonen mot gruvene
8. Nedlegging og overgangen til skipsverftet
9. Transport tilbake til skulen.

DEL 2: Klasseromsaktivitetar – dialogbasert undervisning (3 × 45 minutt)

Sokratisk dialog eller filosofiske samtalar med opne spørsmål og refleksjon.

Økt 1: Geologi og ressursutnytting

Fokus: Korleis vart svovelkisførekomsten danna, og kva dilemma er knytte til utvinninga?

Aktivitetar:

- Kort film/animasjon: platetektonikk og vulkanisme på havbotnen
- Drøftingsspørsmål:
 - Kva geologiske prosessar førte til at det finst svovelkis på Litlabø?
 - Kvifor er det viktig å forstå desse prosessane?
 - Kva konsekvensar har gruvedrift for natur og biologisk mangfald?
- Oppgåve: Elevane skriv eit kort notat der dei drøftar fordelar og ulemper ved gruvedrift.

Økt 2: Teknologi og samfunn

Fokus: Korleis gjorde teknologi gruvedrifta mogleg, og kva samfunnsendingar førte ho med seg?

Aktivitetar:

- Klassesamtale: Frå leiting til industri – kva teknologi vart brukt? Korleis endra dette livet på Litlabø?
- Drøftingsspørsmål:
 - Kva teknologi gjorde storskala utvinning av svovelkis mogleg?
 - Kven tente på gruvedrifta? Kven gjorde det tunge arbeidet?
 - Kan vi samanlikne dette med korleis teknologi påverkar samfunnet i dag?

Oppgåve: Elevane lagar eit Venn-diagram som viser likskapar og skilnader mellom Litlabø og dagens teknologiske samfunn.

Økt 3: Arbeidarar, politikk og framtid

Fokus: Korleis påverka gruvedrifta menneska som budde der – og korleis heng dette saman med politikk og samfunnsutvikling?

Aktivitetar:

○ Grupperollespel:

- Elevane tek rollene som gruvearbeidar, eigar, lokalpolitikar, miljøvernar og teknolog.
- Debatt: Bør Litlabø opne ei ny gruve i dag?

○ Drøftingsspørsmål:

- Korleis var kvardagen for dei som arbeidde i gruva?
- Kva meinte folk flest om eigarane og arbeidsvilkåra?
- Kva lærdom kan vi ta med oss i dag når vi diskuterer ny ressursutnytting?

Vurdering:

Føreslått tverrfagleg vurdering etter økt 3 eller i ei mogleg fjerde økt:

- Skriftleg refleksjonslogg etter ekskursjonen og klasseromsarbeidet
- Munnleg presentasjon om sjølvvalt tema frå opplegget (geologi, teknologi, samfunn)
- Vurdering av deltaking i dialog og rollespel

Merk! Støttmateriell:

- GEOSITE-verktøy: www.geosite.no
- Foto og film frå Litlabø
- Primærkjelder (film med arbeidarintervju, avisutklipp)

Venn-diagram:

